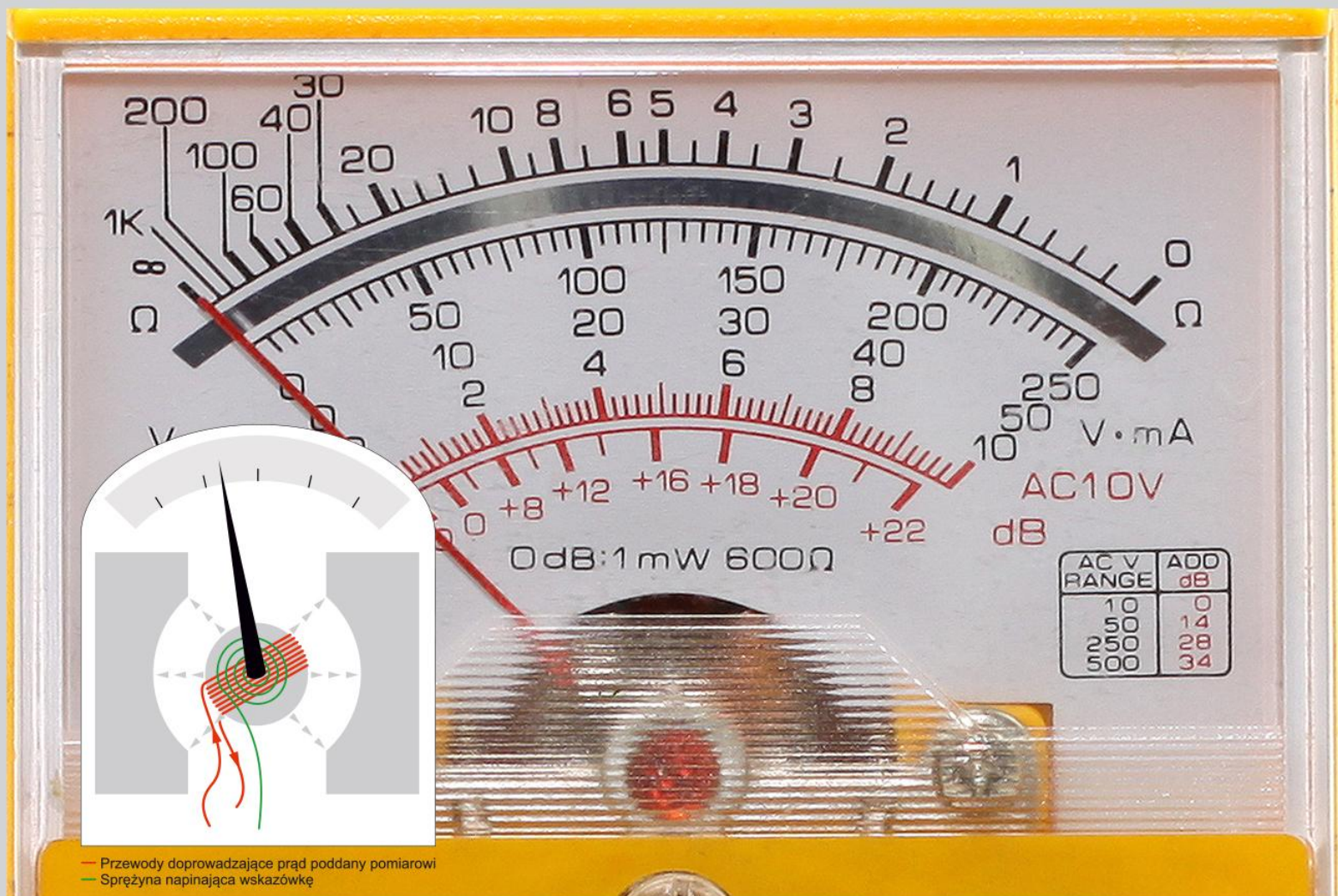

Siła elektrodynamiczna

dr inż. Romuald Kędzierski

Przypomnienie

Siła Lorentza

Działa na ciało elektrycznie naładowane (ładunek elektryczny) poruszający się w polu magnetycznym

$$\vec{F}_L = q \cdot (\vec{v} \times \vec{B})$$

Kierunek działania siły Lorentza:

Jest prostopadły do płaszczyzny wyznaczonej przez wektory prędkości i indukcji magnetycznej

Zwrot wektora siły Lorentza:

Dla ładunku dodatniego określa go reguła śruby prawoskrętnej

Należy „obracać” wektor prędkości na wektor indukcji magnetycznej po mniejszym kącie między nimi

Co nazywamy prądem elektrycznym?

*Jest to „uporządkowany” ruch ładunków elektrycznych,
spowodowany przez pole elektryczne.*

*W przypadku przewodników metalicznych, nośnikami prądu są
elektrony swobodne.*

Wniosek:

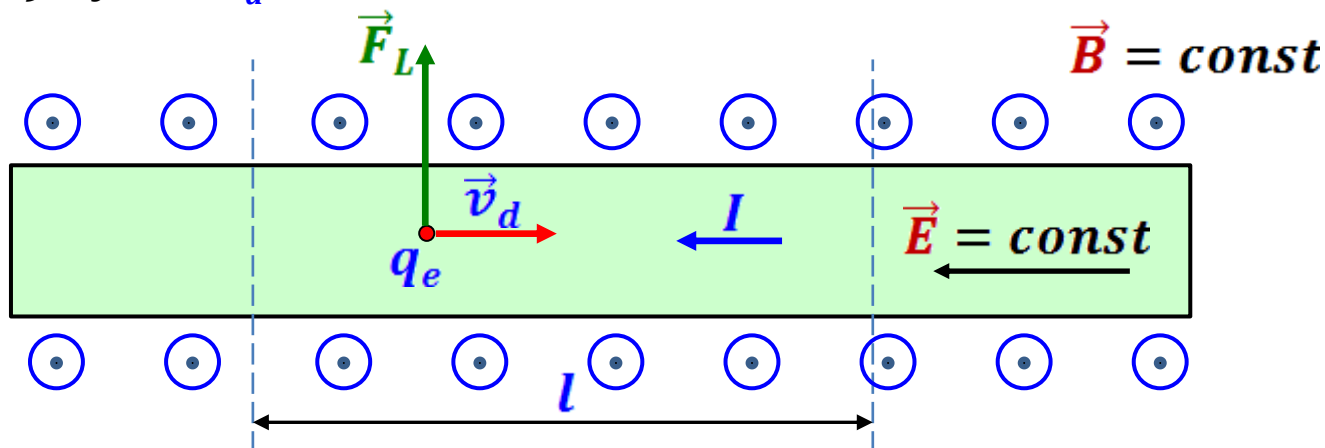
*Jeżeli przewodnik, przez który płynie prąd elektryczny, zostanie
umieszczony w polu magnetycznym, to ...
na każdy z elektronów swobodnych będzie działać siła Lorentza!*

*Siła wypadkowa pochodząca od sił Lorentza działających na każdy z
elektronów swobodnych jest tzw. **siłą elektrodynamiczną!***

Wyprowadzenie wzoru na wartość siły elektrodynamicznej

Założenia wyjściowe:

- Prostoliniowy przewodnik o długości l znajduje się w jednorodnym polu magnetycznym o indukcji B .
- Przez przewodnik płynie prąd o stałym natężeniu I .
- Łączna liczba elektronów swobodnych w rozpatrywanym przewodniku wynosi n , a ładunek elektryczny każdego z nich q_e .
- Prędkość ruchu elektronów swobodnych wzdłuż przewodnika (tzw. prędkość dryfu) wynosi v_d .

Wyprowadzenie wzoru na wartość siły elektrodynamicznej

Całkowity ładunek elektryczny zawarty w przewodniku o długości l :

$$Q = n \cdot q_e$$

Jeżeli elektrony poruszając się wzdłuż przewodnika ruchem jednostajnym, to:

$$l = v_d \cdot \Delta t \longrightarrow \Delta t = \frac{l}{v_d}$$

Zatem, natężenie prądu płynącego w przewodniku można wyrazić następująco:

$$I = \frac{Q}{\Delta t} = \frac{n \cdot q_e}{\frac{l}{v_d}} = \frac{n \cdot q_e \cdot v_d}{l} \quad \text{Stąd:} \quad v_d = \frac{I \cdot l}{n \cdot q_e}$$

Na pojedynczy elektron działa siła Lorentza o wartości: $F_L = |q_e| \cdot v_d \cdot B \cdot \sin\alpha$

Na każdy z elektronów działa (uśredniając) siła Lorentza o takiej samej wartości i zwrócona w tę samą stronę. Dlatego całkowita wartość siły działająca na elektrony poruszające się na długości l - tj. **siła elektrodynamiczna** - ma wartość:

$$F_{el} = n \cdot F_L = n \cdot |q_e| \cdot v_d \cdot B \cdot \sin\alpha$$

Wyprowadzenie wzoru na wartość siły elektrodynamicznej

Zatem:

$$\left. \begin{aligned} F_{el} &= n \cdot |q_e| \cdot v_d \cdot B \cdot \sin\alpha \\ v_d &= \frac{I \cdot l}{n \cdot q_e} \end{aligned} \right\} F_{el} = n \cdot |q_e| \cdot \frac{I \cdot l}{n \cdot q_e} \cdot B \cdot \sin\alpha$$

Stąd:

$$F_{el} = I \cdot l \cdot B \cdot \sin\alpha$$

W ogólności:

$$\vec{F}_{el} = I \cdot \vec{l} \times \vec{B}$$

$\vec{l}$ - wektor o wartości (długości) l , skierowany wzdłuż przewodnika, w stronę, w którą płynie umownie prąd elektryczny

Uwagi i wnioski:

a. Przewodnik biegnie równoległe do linii pola magnetycznego:

$$\vec{l} \parallel \vec{B} \implies (\alpha = 0^\circ \text{ lub } \alpha = 180^\circ) \implies \sin\alpha = 0 \implies \mathbf{F}_{el} = \mathbf{0}$$

b. Przewodnik biegnie prostopadle do linii pola magnetycznego:

$$\vec{v} \perp \vec{B} \implies \alpha = 90^\circ \implies \sin\alpha = 1 \implies \mathbf{F}_{el} = I \cdot l \cdot B = \max$$

c. Kierunek działania siły elektrodynamicznej:

Jest prostopadły do płaszczyzny wyznaczonej przez wektory $\vec{l}$ i $\vec{B}$

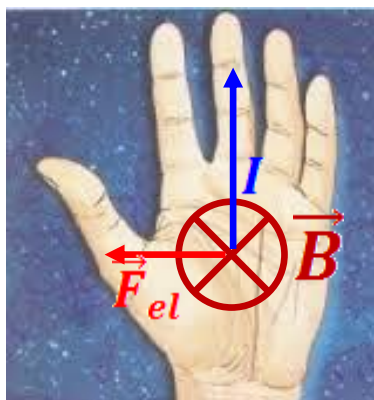
d. Zwrot wektora siły elektrodynamicznej:

Określa go reguła śruby prawoskrętnej

Należy „obracać” pierwszy z wektorów – występujących w iloczynie wektorowym – na drugi nich po mniejszym kącie między nimi

Uwaga:

Jeżeli kierunek przepływu prądu elektrycznego w przewodniku jest prostopadły do linii pola magnetycznego, to do określenia kierunku i zwrotu siły elektrodynamicznej można użyć **reguły lewej dłoni**.

$$\vec{l} \perp \vec{B}$$